

Секція 1.

ОЛЬФАКЦІЙНІ ПЕРСОНАЖНІ ОБРАЗИ У ПОВІСТІ Р. ДАЛА «THE TWITS»

Цапів А.О.

к.філол.н., доцент

Херсонський державний університет

Ольфакція постає галуззю невербальної семіотики, що вивчає запахи, їх роль і функцію у комунікації. Ольфакція поряд із іншими галуззями невербальної семіотики, такими як кінесика (наука про жести), окулесика (наука про мову очей під час комунікації), аускультация (наука про аудіальну поведінку людей при спілкування і сприйняття звуків на слух), гаптика або такесика (наука про тактильні прояви комунікації і їх значення), гастика (наука про комунікативну роль напоїв та їжі), проксеміка (наука про структуру та функції простору комунікації), хронеміка (наука про час комунікації) [2, с. 17–18] пояснює роль невербальних засобів у комунікації. Запахи тісно пов'язані із емоціями людини і значно впливають на її сприйняття людей, подій, явищ, що її оточують. Запах може відтворювати у свідомості людини спогади, що з ним пов'язані, викликати асоціації із певними місцем, а також створювати цілий асоціативний ряд, що врешті відтворить і візуальний образ людини або місця, яких колись супроводжував певний запах або аромат.

У річищі лінгвоконцептології, запах і смак постають сенсорними концептами. Спектр художнього втілення сенсорних концептів охоплює образну, композиційну та змістовну складову наративу, формують його семантичний та концептуальний простір [1, с. 54–55]. Художня сенсорика запаху і смаку постає підґрунтям створення комічних художніх образів у художніх текстах для дітей. Продемонструємо наративне конструювання

ольфакційних образів на прикладі оповідання Р. Дала «Твіти» (“The Twits”) [3].

Так, у художньому тексті Твіти є родиною, що складається із Містера та Місіс Твіт, зовнішній вигляд і поведінка яких постають комічними. Така комічність іноді межує із парадоксальністю, що розкривається у низці наративних епізодів, лінійність яких вибудовує історію незвичайного подружжя. Читач спершу знайомиться з візуальними образами персонажів тексту, якими постають Містер і Місіс Твіт, пташка Ролі-Полі та Маггл-Вамп мавпи (див. Рис. 1).

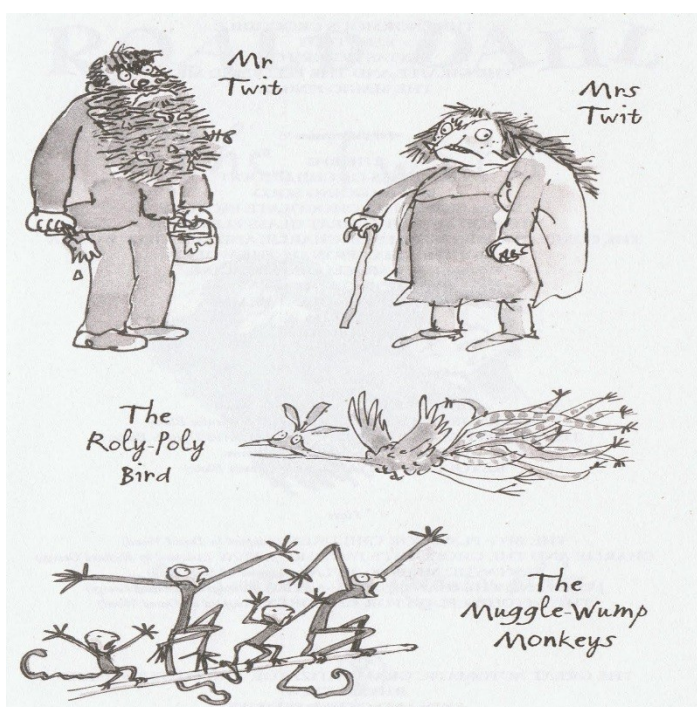

Рис. 1 Інтродукція персонажів оповідання Р.Дала “The Twits”

Зовнішність Твітів межує між комічною та огидною. У Містера Твіта все обличчя покрито волоссям, а волосся Місіс Твіт на вигляд наче борода Містера Твіта. Найвиразніше зображені очі героїв, випуклі і круглі, одночасно передають здивування, страх, незадоволеність і хитрість.

Візуальний образ персонажів залишає перед читачем ряд запитань: хто такі Твіти і чому вони такі дивні на вигляд. Конструювання образів персонажів здійснюється вербальними на невербальними засобами, що створюють мультимодальний образ, доповнений смаковими та ольфакційними сенсорними кодами. У наративі мультимодальність постає

фактором ампліфікації читацького емоційного резонансу в аспекті смакової та ольфакційної сенсорики [1, с. 56].

Образи Твітів постають перш за все «смердючими», що у тексті реалізовано прямими номінаціями запаху, дескрипцією страв, що створюють саме нюхові сенсорні асоціації:

*What I am trying to tell you is that Mr Twit was a **foul** and **smelly** old man* [3, с. 5]. Лексичні одиниці *foul* (грязний) *smelly* (погано пахне) створюють ольфакційний образ неприємного на запах Містера Твіта, що доповнює його візуальний образ, на якому персонаж постає неохайним і огидним.

Осередком залишків їжі виявляється борода Містера Твіта: *Mr Twit didn't even bother to open his mouth wide when he ate. As a result (and because he never washed) there were always hundreds of bits of old breakfast and lunches and suppers sticking to the hairs around the face. ...If you look closer you would see tiny little specks of **dried-up scrambled eggs** stuck to the hair, and **spinach and tomato ketchup** and **fish fingers** and **minced chicken livers** and all the other **disgusting** things Mr Twit liked to eat* [3, с. 4]. Страви, що мають досить характерний і різкий запах, як-от смажені яйця, шпінат, томатний кетчуп, рибні палички і курча, осідають у величезній бороді Твіта і залишаються там на довго. Сенсорика симбіозу неймовірно неприємних запахів інтенсифікується прикметником *disgusting* (огидний), що відтворює очікувану реакцію читача на образ Містера Твіта.

Наративне конструювання образу містера Твіта відбувається на перетині різних модусів: вербального, візуального, ольфакційного. Ольфакційний образ виникає через емоційний резонанс, викликаний асоціаціями із запахами страв (їжа, що застрягла у Твіта в бороді) та бруду (бруд на тілі Твіта, який той не змиває з себе). У наступних наративних епізодах такі нюхові асоціації супроводжують вербальну та візуальну маніфестацію Твіта, навіть тоді, коли про запах немає й натяку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Воробьева О.П. Вкус "Шоколада": интермедиальность и эмоциональный резонанс. *Проблемы лингвистики и лингводидактики*. Международный сборник научных статей. Белгород: ИПЦ "ПОЛИТЕРРА", 2013. Вып. 1. С. 54–63.
2. Ковалинська І. Невербальна комунікація. К.: Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с.
3. Dahl R. *The Twits*. UK: Penguin Random House, 2016. 87 p.